

Ledelse af Arbejds- ejds- miljø

Certificering
i praksis

Robson Sø Rocha og Pernille Hohnen (red.)

Nyt Teknisk Forlag

Ledelse af arbejdsmiljø

Certificering i praksis

REDAKTION
ROBSON SØ ROCHA OG
PERNILLE HOHNEN

Nyt Teknisk Forlag

Ledelse af arbejdsmiljø – Certificering i praksis

1. udgave 2010

© Nyt Teknisk Forlag 2010

Forlagsredaktør: Henrik Larsen, hl@nyttf.dk

Omslag: Henrik Stig Møller

Tegninger: Mette Nielsen

Dtp: Mette Nielsen

ISBN: 978-87-571-3229-8 (e-bog)

Varenummer: 94011-9

Bogen er sat med ITC Legacy Serif

Alle rettigheder ifølge gældende lov om ophavsret forbeholdes.

Kopiering fra denne bog må kun finde sted på institutioner, der har en aftale om kopiering med Copydan Tekst & Node, og kun inden for aftalens rammer: højst 20 sider af en bog til samme hold/klasse pr. elev pr. undervisningsår.

Kopier skal tilføjes kildeangivelse: Forfatter, titel og forlag.

Se mere på www.copydan.dk

Nyt Teknisk Forlag

Vigerslev Allé 18

2500 Valby

info@nyttf.dk

www.nyttf.dk

Ekspedition: Erhvervsskolernes Forlag, +45 63 15 17 00

Forord

I de seneste år har virksomhedernes egenkontrol af arbejdsmiljøet fået stadig større betydning. Samtidig er et godt arbejdsmiljø blevet vigtigt for mange virksomheder. Det er blevet vigtigt at kunne demonstrere over for sine kunder og brugere, at man har styr på arbejdsmiljøet – ligesom det er vigtigt i forhold til nuværende og kommende medarbejdere. Det er nogle af årsagerne til at systematisk arbejdsmiljøledelse i stigende omfang er blevet interessant for danske virksomheder. Interessen er yderligere styrket gennem muligheden for at få certificeret sit arbejdsmiljøledelsessystem og derved opnå en Krone smiley på Arbejdstilsynets hjemmeside og blive fritaget fra Arbejdstilsynets regelmæssige screening.

I denne bog præsenterer vi nogle af resultaterne fra forskningsprojektet CERVA, som blev finansieret af en bevilling fra Arbejdsmiljøforskningsfonden i perioden 2006-09. Projektet er gennemført i samarbejde mellem Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø (NFA), International Center for Business and Politics på CBS og DTU Management på DTU. Derudover har arbejdsmiljørådgivere fra Alectia A/S deltaget i arbejdsmiljøfaglige gennemgange af de virksomheder, som indgår i projektet.

Formålet med projektet var at finde ud af, hvordan arbejdsmiljøledelse fungerer i praksis. Hvordan opbygger og driver virksomhederne sådanne systemer? Og hvad kan man lære af deres gode og dårlige erfaringer. Her i bogen præsenteres et sammandrag af resultaterne. Projektet bygger på casestudier i 13 industrivirksomheder, hvor ledere og medarbejdere velvilligt har stillet sig til rådighed for besøg og interview. En stor tak til disse virksomheder uden hvis medvirken dette projekt aldrig var blevet realiseret. Også en stor tak til projektets referencegruppe som har bidraget med mange refleksive og kritiske kommentarer og forslag. Også en særlig tak til Herman Knudsen, Signe Tønnesen og Leif Funck som har bidraget med kritiske kommentarer til dette manuskript. Endelig vil vi gerne takke professor Per Langaa Jensen, som på trods af deltagelse i selve CERVA projektet ikke havde mulighed for at medvirke til bogen.

Målet med denne bog er at bidrage til en dybere forståelse af, hvordan systematisk arbejdsmiljøledelse fungerer. Det er ikke sådan, at der findes én rigtig måde at gennemføre arbejdsmiljøledelse på. Vores forskningsresultater viser, at der findes forskellige veje til at nå gode resultater, men de kan kun nås, hvis ledelse og medarbejdere i den enkelte virksomhed er i stand til at reflektere over egne erfaringer og finde frem til det system, der passer bedst til netop deres virksomhed. Gennem en række kritiske analyser af forskellige virksomheders tilgange til systematisk arbejdsmiljøledelse håber vi at kunne inspirere såvel arbejdsmiljøprofessionelle som ledere og medarbejdere til at overveje, hvordan arbejdsmiljøledelsessystemet i deres virksomhed kan udvikles, således at det bedst muligt fremmer et godt arbejdsmiljø.

Forfatterne
Marts 2010

Indhold

1	Introduktion	9
	Hvorfor en bog om certificeret arbejdsmiljøledelse?	9
	Hvad er et certificeret arbejdsmiljøledelsessystem?	12
	Danske og internationale erfaringer med arbejdsmiljøledelsessystemer	15
	Bogens empiri og metode	17
	CERVA undersøgelsen kort	21
	Gennemgang af bogens kapitler	23
2	Certificeret arbejdsmiljøledelse i et historisk perspektiv	27
	Fra command-control til refleksive procedurer	28
	Udvikling af frivillige ledelsessystemer	31
	Integrationen af regulering og ledelsessystemer	34
	Arbejdsmiljøledelse som en black box	35
3	Forskellige former for arbejdsmiljøledelse	38
	Idealtyper	38
	Komponentfabrikken	42
	Støberiet	45
	Emballagefabrikken	48
	Plastfabrikken	50
	Forskellige former for arbejdsmiljøledelse	53
4	Arbejdsmiljøledelsessystemer i et læringsperspektiv	56
	Læring i Udstillingsvinduet	60
	Læring i Bureaukratiet	61
	Læring i Entreprenørerne	62
	Læring i Teamwork	63
	Læring i Det refleksive Arbejdsmiljøledelsessystem	65
	Læring som engagement	70

5	Arbejds miljøledelse, politiske processer og medarbejderinddragelse	78
	Arbejds miljøledelse som politisk felt	79
	Arbejds miljø som politisk neutralt område?	81
	Hvilke strategiske positioner åbner arbejds miljøsystemerne for?	82
	Mikropolitiske processer og agency i praksis	84
	Ændring af feltet – nye roller?	90
	Medarbejderindflydelse på arbejds miljødagsordenen	92
	Adfærdregulering eller repræsentation af medarbejdere?	94
	Indflydelse skal vindes	95
6	Forståelser af arbejds miljø på certificerede virksomheder	98
	Arbejds miljøbegrebet på certificerede virksomheder	98
	Sikkerhed som centralt begreb i arbejds miljøforståelsen	103
	Det fysisk/kemiske arbejds miljø	105
	'Sprogforvirring'	106
	Arbejds miljøarbejdet i et ledelsesperspektiv	107
	Medarbejdernes vinkel på arbejds miljø og sikkerhed	109
	Forskelle mellem certificerede virksomheder	111
	Fører certificeret arbejds miljøledelse til videreudvikling af arbejds miljøforståelse?	113
7	Certificering, arbejds miljøledelsessystemer og performance	115
	Rollespillet mellem de agenter der indgår i certificeringssystemet udenfor virksomhederne	118
	Kompenserer frivillige private initiativer for manglerne i det officielle system?	123
	Certificering i en ny økonomi	126

8	At overkomme begrænsningerne	129
	World Class virksomheder og arbejdsmiljøet	129
	Hvordan kan man få arbejdsmiljøet ind i ledelsesspillet?	133
	Hvordan kan arbejdsmiljøet blive en strategisk og taktisk faktor?	136
	Hvordan kan man få etableret et pointsystem, så arbejdsmiljøet tæller med på bundlinjen?	138
	Hvordan inddrage medarbejderne i forbedringen af arbejdsmiljøet?	143
	Hvordan overkommer man tendensen til at stirre sig blind på bestemte benchmarks?	145
9	Arbejdsmiljøledelse i fremtiden	149
	Virker certificeret arbejdsmiljøledelse?	150
	Integration af regulering og frivillighed	152
	Økonomiske interesser	154
	Kompetenceopbygning	156
	Fremtidens arbejdsmiljø	157
	Referencer	159
	Stikord	163
	Bogens forfattere	166

